

Verslag van de Informatieve commissie Bestuur, Economie en Middelen van 4 september 2019

Voorzitter:

dhr. E.H.R. Dinklo

Aanwezig:

J.J. Bart (GroenLinks), mr. B.M.H. de Brey MBA (VVD), mw. F. Demir (DENK), R.G.J. Dercksen (PVV), M.J. de Droog MSc RA (D66), M.E.J. Eggermont (SP), mw.mr. N.M. Groen MA (GroenLinks), mw. N. de Haan (ChristenUnie), F. Hazeleger (SGP), mw.drs. J.P. d'Hondt (PvdA), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), V.C. Janssen (VVD), mw. N.A. Krijgsman MA MSc (PvdA), drs. J.H. van Oort (ChristenUnie), mw. A.M. Poppe (SP), W. Ubaghs (PVV), mw. ir. M. de Widt (D66), W.G.J. Wijntjes (CDA) RA en J.C. van Wijk (FvD)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

drs. T.J. Dorst (griffier) en mw. M.J. Strijbos (verslag)

---

1. Opening en algemeen

De voorzitter, de heer Dinklo, opent de vergadering van de informatieve commissie BEM met een woord van welkom, speciaal aan de accountant, mevrouw Van Kimmenade, ambtelijke ondersteuning, belangstellenden en leden van de pers.

Er wordt in deze vergadering geen gebruik gemaakt van spreektijden.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter beschrijft de gang van zaken in de vergadering. De accountant zal een toelichting geven op de conclusies. Vervolgens kunnen er vragen aan de accountant worden gesteld. Zij zal die beantwoorden. Mochten er nog technische vragen zijn, dan kunnen die daarna worden gesteld aan de ambtelijke ondersteuning.

3. Toelichting accountant EY en eventueel vragen

De voorzitter geeft het woord aan de accountant.

De accountant, mevrouw Van Kimmenade, laat weten dat de controle van de Jaarrekening van de provincie is afgerond, weliswaar met een behoorlijke doorlooptijd. Zij begrijpt dat er veel interesse is in hoe EY tot bepaalde conclusies is gekomen en hoopt misschien wat duiding te kunnen geven aan onzekerheden waarover veel vragen leven.

EY is tot een goedkeurende controleverklaring gekomen. Met fouten en onzekerheden is men onder de controletoleranties gebleven. De controletolerantie was €6,4 miljoen op basis van de Jaarrekening 2017, dat is 1% van de lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves. Het ging om een bedrag van €6,4 miljoen voor fouten en €19,2 miljoen voor onzekerheden.

Dit was niet alleen een rekensom, ook andere overwegingen hebben een rol gespeeld. Accountants hebben te doen met controletoleranties en die hebben de Staten meegegeven. De kwantitatieve regels gaven aan dat EY tot een goedkeurende verklaring kwam. Maar ook kwalitatieve overwegingen spelen een rol, bijvoorbeeld hoe de organisatie is omgegaan met bepaalde aspecten, hoe de organisatie heeft gereageerd en of de accountants op een goede manier tot hun controle hebben kunnen komen. Er is een aantal kwalitatieve aspecten dat voor een accountant misschien nog zwaarder weegt dan de kwantitatieve. De kwalitatieve aspecten zijn nadrukkelijk meegenomen gedurende het hele controleproces, wat lang geduurd heeft. EY heeft de Staten daarover regelmatig

geïnformeerd. Het accountantsrapport geeft inzicht in wat hier allemaal bij kwam kijken. De uitkomst is wat EY betreft een goede.

De accountant gaat in op wat algemene punten die betrekking hadden op het oordeel.

Het proces was moeizaam, de weg was niet altijd eenvoudig. De accountant heeft aangegeven in het rapport dat de accountants daarbij ook last hebben gehad van politieke druk. Dit is geen politieke druk in de vorm van een college dat de accountants onder druk zet, het is eigenlijk de optelsom van de politieke druk in de Staten, in de krant en in het Provinciehuis die maakte dat de accountants de controle niet altijd met de rust konden uitvoeren die nodig was. Er is veel met de organisatie gesproken over dat het op bepaalde momenten voor de accountants heel erg belangrijk was dat er rust kwam, dat zij hun werk konden uitvoeren zonder lastiggevallen te worden door de pers of door aandacht en beweringen in de krant.

De accountant concludeert dan ook dat het proces moeizaam en ingewikkeld was, dat de accountants uiteindelijk het werk volledig hebben kunnen uitvoeren met alles wat daarvoor nodig was. Daarbij hebben zij geen belemmeringen gehad. Op geen enkel punt hebben zij hoeven zeggen dat zij niet verder kwamen.

De accountants hebben van de provincie geëist dat er een redressplan wordt opgesteld. In paragraaf 4.4 van de Jaarrekening, bedrijfsvoering, staat eigenlijk een samenvatting met de vier onderwerpen. Het was belangrijk dat het redressplan heel serieus was, dat de maatregelen die benoemd werden zeer serieus zijn en dat er een vervolg aan gegeven wordt, dat de Staten daarover geïnformeerd worden en erbij betrokken worden, dat er aanpakken worden voorgesteld en dat de Financiële Audit Commissie (FAC) een kritische controlerende rol kan gaan vervullen. Dat was de eis. Dat is er gekomen. Dat betekent dat de Staten de rol kunnen gaan vervullen die nodig is.

Een ander punt waarover met de organisatie is gesproken, is dat het voor de oordeelsvorming essentieel was dat alle correcties, alle fouten, alles wat de accountants verder traceerden gecorrigeerd moest worden. Dat is onder andere een reden waarom het op het laatst nog lang heeft geduurd, het heeft de Jaarrekening op zijn kop gezet. De accountants hebben de controle in een lange doorlooptijd uitgevoerd en dat betekent dat zij op een heleboel facetten de controle hebben doorgetrokken tot en met de mutaties in 2019. Er is ook informatie uit gekomen die terugsloeg op verschillende voorgaande jaren. De provincie heeft alles gecorrigeerd, dat was essentieel. Dat betekent voor de beeldvorming, voor de Jaarrekening die er nu ligt en de Jaarrekening die de Staten gaan goedkeuren, dat die alles omvat wat die moet omvatten. Dat zet een trend voor de toekomst. Dat er elementen uit komen die ook impact hebben op de jaren 2018 en 2019 is vanzelfsprekend. Die trend is gezet in de Jaarrekening 2017. Daarvan zijn een paar aspecten voor de Staten van belang. Er heeft een aantal correcties plaatsgevonden of er is een aantal wijzigingen doorgevoerd in de Jaarrekening 2017 die niet oorspronkelijk in de Begroting zaten. Daardoor is de vergelijking tussen de Begroting 2017 en de Jaarrekening realisatie 2017 niet altijd meer terug te halen. Achter de correcties die hebben plaatsgevonden zitten redenen vanuit het BBV, vanuit goed financieel beheer. Ze zijn dus niet gewogen als begrotingsrechtmatigheid. Dat is zoals een accountant daarmee moet omgaan.

Het heeft gevolgen voor volgende jaren. Voor 2018 zal zich dit nog een keer voordoen, dat moeten de Staten zich realiseren. Het heeft dezelfde impact, namelijk geen. Immers, in 2018 hebben de Staten een begroting vastgesteld op dezelfde leest als in 2017. Die begroting kan niet meer worden aangepast, want dat had in 2018 moeten gebeuren en dat is voorbij. Dat betekent dat de Jaarrekening 2018 wederom een realisatie zal kennen die niet helemaal vergelijkbaar is met 2019. De Staten kunnen nog wel iets doen voor 2019. De periode 2019 is nog vrij kort, maar de Staten zullen voor het einde van het jaar de begroting moeten aanpassen op de aspecten die in de Jaarrekening 2017 anders zijn verwerkt. Een aspect als subsidies, in de Begroting 2019 zijn die nog op een onjuiste manier verwerkt.

De accountant gaat in op de onzekerheden die gewogen zijn. Dit betreft de casus van de Uithoflijn.

De onzekerheden kwamen uit op een bedrag van €12,2 miljoen. In het rapport is hiervan een korte opsomming gemaakt. In de foutenevaluatie op pagina 51 staan twee regels die betrekking hebben op de onzekerheden: €10 miljoen en €2,2 miljoen. Daar is een onderscheid in aangebracht. De €10 miljoen betreft een aantal posten die de Staten veelvuldig hebben besproken in allerlei debatten, het is een vrij bekende post. Verder uitgewerkt bestaat de post van €10 miljoen uit een drietal transacties, die alle bij de Staten bekend zijn. De precieze bedragen zijn niet bekend. Het gaat over versnellingsmaatregelen in 2017 voor €3,5 miljoen, gewogen door de accountants onder de naam SABUTO. Daarnaast is er een post die een transactie betreft die in 2018 tot afwikkeling is gekomen, deze is wel gestart in 2017 en dat betreft de vertraging voor het traject voor DOVT, waarin een risicoafkoop zat van €4,1 miljoen. De €4,1 miljoen is ook een deel van de €10 miljoen. Daarnaast is er met betrekking tot die totale transactie van €15 miljoen, €14,4 miljoen plus €0,5 miljoen - het betrof in feite twee transacties - een restpost van €1 miljoen die ook op de lijst van onzekerheden is gezet. Vervolgens zit er een bedrag in van €1,36 miljoen, dit betreft de afwikkeling van de claim van BAM en de boete met betrekking tot SABUTO. Dat bij elkaar is de €10 miljoen die op de onzekerhedenlijst staat. Het betreft een bruto weging, het zijn de totale bedragen waarvan de accountants geen informatie hebben gekregen. Het betreft bedragen waarvoor wel bonnen en facturen aanwezig zijn en prestatieverklaringen voor getekend zijn. Maar de accountants hebben met name geconstateerd dat de provincie een proces kent met betrekking tot het meerwerk. Dat heet het VTW-managementproces. Dat proces is op papier uitgewerkt en heeft keurige beschrijvingen. Wat de accountants geconstateerd hebben, is dat de werkelijkheid er anders uitzag: er was wel sprake van meerdere betrokkenen, er was sprake van functiescheiding maar niet altijd op het juiste mandateringsniveau. In het VTW-managementproces en het proces Uithoflijn is een rol toegedicht aan de Stuurgroep en aan de directieraad. De accountants constateerden hier dat de betrokkenheid niet altijd op dat niveau had plaatsgehad. Tegelijkertijd werd geconstateerd dat de bevoegdheden, die tot bepaalde autorisatiegrenzen zijn bepaald, af en toe overschreden werden, waardoor de mandatering van het projectbureau Uithoflijn zoals die bedacht was, in werkelijkheid niet heeft gewerkt. De directeur was niet betrokken geweest bij de casus, hij ging gelijk naar een hoger niveau en wel dat van de provinciedirectie. Dat was zeer opmerkelijk. Het zijn bijzondere posten met een prestatielevering die daardoor heel moeilijk was vast te stellen. Het ging over versnelling, maar hoe toont men versnelling achteraf aan? Het ging over vertraging, maar wat was dan precies die vertraging? Het ging over een boete en een claim waarbij wel kostendeskundigen aan boord zijn geweest en bepaalde adviezen zijn gegeven. Die adviezen zijn niet altijd meegewogen. Die bepalingen bij elkaar, dus het niet volledig sluitend zijn van kostenbeoordelingen, het niet volledig sluitend zijn van de opbouw van een risicoregister en de afwikkeling van de risico's daarna, de afwijkende mandatering en meer dan normale betrokkenheid van bepaalde functionarissen, heeft ertoe geleid dat EY de posten voor de volle omvang op onzeker heeft gezet.

In totaliteit zijn ongeveer 38 miljoen VTW's onderzocht. Daarbij kwam de €10 miljoen naar voren. Uit de 38 miljoen kwamen twee andere VTW's, bij elkaar €2,2 miljoen, waarbij de accountants constateerden dat er afwijkingen zaten in het proces. Bijvoorbeeld doordat de directeur project Uithoflijn niet betrokken was, doordat geen deugdelijke informatie was aangeleverd, kostenbeoordelingen niet aan de orde waren of kostenanalyses niet beschikbaar waren en er rollen waren die afweken van het normale proces. Dat is de reden waarom de accountants, uit heel veel VTW's, de €2,2 miljoen ook op de onzekerhedenlijst hebben gezet. De bedragen zijn bruto gewogen. Dat wil niet zeggen dat de bedragen fout zijn, maar de accountants konden ook niet vaststellen dat ze goed zijn omdat er onvoldoende informatie was om te verifiëren dat er prestaties voor een bepaalde omvang geleverd waren voor een bepaald bedrag. De accountants konden het niet verifiëren en niet falsificeren.

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid om vragen te stellen.

De accountant waarschuwt de Staten er al voor dat zij bij de cijfers van 2018 tegen hetzelfde aan zullen lopen. Mevrouw Hoek stelt dat er al een waanzinnig onderzoek is gedaan voor de Jaarrapportage 2017 en zij vraagt wat er anders is voor 2018, wat dit dossier betreft.

De heer Dercksen sluit zich aan bij de accountant; het tolerantiepercentage ligt bij de Staten. Als er meer dan €12,2 miljoen niet rechtmatig is uitgegeven, dan zouden PS niet akkoord kunnen gaan met dit percentage. Hij stelt de volgende vragen:

- Hebben PS de vrijheid om het tolerantiepercentage naar beneden te brengen?
- Wat gebeurt er in het bedrijfsleven als €12 miljoen niet gedekt is zoals het hoort? Hoe kan dat worden gespiegeld aan wat er bij een overheidsorganisatie als de provincie gebeurt?
- De accountant sprak over onzekerheden, daar waar spreker in het rapport las dat de rechtmatigheid noch de betrouwbaarheid kon worden vastgesteld. Daar zit wat ruimte tussen. Misschien kan de accountant dit duiden.
- Kan de accountant wat meer specifiek ingaan op de mandatering? Wat was de rol van GS, de gedeputeerde, de wethouder? De accountant schrijft over de grote betrokkenheid van de provinciedirecteur. Hoe groot was de betrokkenheid van de stad? Of zegt de stad dat de provincie er zo'n rommeltje van maakt dat de stad niet meebetaalt aan de extra lasten?
- In hoeverre is het zo dat er rekeningen zijn betaald waaronder niet genoeg stukken lagen om die rekeningen te betalen en wie is daar verantwoordelijk voor?
- Er is veel gezegd over gebrek aan kwaliteit. Er is een vordering uit 2015 van €4,1 miljoen en daar is niets aan gedaan. De 49 leden van PS proberen te controleren, maar hoe hadden de Staten dit kunnen voorkomen? In het verleden is in de jaarrekening wel geschreven over een aantal zaken die niet goed gaan, maar niet van deze omvang. Hoe kunnen de Staten deze rol beter vervullen?
- In februari werd in de Staten een debat gevoerd. Destijds was de lijn van de gedeputeerde: ik heb hier een sheet dat ik niet kan onderbouwen, de Staten doen het er maar mee en Procap vindt het goed. De afgelopen week ontvingen de Staten het rapport van Procap. Hoe duidt de accountant het rapport van Procab met wat er van de accountant voorligt? Er staat onder meer in dat zij de rechtmatigheid niet getoetst hebben. Hoe verhoudt zich dat met wat GS daarover gezegd hebben?

De heer Hazeleger heeft een aantal vragen.

- Er is een rij maatregelen, het redressplan. De accountant vindt de maatregelen voldoende. Er hangt natuurlijk veel af van wie dit gaat uitvoeren. Heeft de accountant er vertrouwen in dat er binnen de organisatie en binnen GS voldoende besef is van urgentie en ook van de ernst van de situatie? Als het gaat om de waardering van het rapport van Integis dan is er nog steeds in de Jaarrekening te lezen: 'Voor ons college is het belangrijk dat Integis concludeerde dat er geen aanwijzingen zijn van onregelmatigheden in de betalingen aan BAM CUU Combinatie Uithoflijn Utrecht.' De accountant schrijft over hetzelfde onderzoek: 'De hoofdconclusie van dit onderzoek was dat er sprake was van een schijn van belangenverstremgeling aangaande de betrokken provinciedirecteur in relatie tot BAM. Tevens bleek dat juistheid en volledigheid van de vastlegging in relatie tot het project Uithoflijn in het algemeen en de overeenkomst met BAM in het bijzonder niet was gewaarborgd.' Dan volgt op pagina 13 een rij van dingen die mis waren met de betalingen. Is de organisatie toegerust om al deze maatregelen uit te voeren, heeft de accountant daar vertrouwen in?
- Hij schrikt als hij terugleest hoe het gegaan is met de mandaatregeling. Hoe lang gaat het duren voor dit op orde is? Heeft de accountant er vertrouwen in dat het goed kan komen?
- De kostenexperts: GS schrijven dat dit inmiddels goed gaat. Op pagina 131 staat: 'Concreet vertaalt zich dit in een concrete reeks van verbetermaatregelen die wij deels reeds hebben ingezet. Zo hebben wij naar aanleiding van de genoemde onderzoeken al gedurende 2018 de betrokkenheid van externe onafhankelijke kostenexperts geïntensiveerd.' Het probleem was nu juist dat het rapport van de kostenexpert die in 2018 was ingeschakeld in de bureaula verdween. Ook hierop hoort spreker graag een reactie van de accountant.

- De accountant begon haar verhaal met de politieke druk die meespeelde. Kan de accountant in vervolg hierop ook reflecteren op de bestuurscultuur die zij in het Provinciehuis is tegengekomen, in hoeverre dat heeft mee- of tegengewerkt? Heeft de collegewissel nog verandering gebracht?

De accountant geeft aan dat de mogelijkheid genomen kan worden om de Begroting 2019 aan te passen. De heer Eggermont vraagt of dit voornamelijk is om het in lijn te brengen met het Besluit begroting en verantwoording. Of zijn er andere redenen waarom veranderingen in de Begroting 2019 nodig zijn?

De heer De Droog constateert dat veel vragen al gesteld zijn.

- De accountant geeft aan dat zaken doorwerken in 2018 en 2019. Zijn dit vooral cijfermatige aanpassingen die al bekend zijn? In welke mate zijn er zaken die de Staten nu al kunnen verwachten op grond van de bevindingen van de accountant bij de Jaarrekening? Gaan de Staten bij de Jaarrekening 2018 en 2019 nieuwe onzekerheden vinden, binnen wat de accountant gezien heeft?
- De suggestie wordt buiten gewekt dat er €12 miljoen over de balk is gegooid. Hoe denkt de accountant hierover? Zou de accountant een soort bandbreedte kunnen aangeven rond de onzekerheid rond de €12 miljoen? Spreker gaat ervan uit dat het niet nul is. De accountant kan geen zekerheid krijgen over de cijfers. Dat zit ook in de procuratie.
- De accountant heeft ongetwijfeld mensen gesproken naar aanleiding van wat zij gezien heeft. Verschillen de meningen binnen de organisatie sterk over de vraag of dit bedrag terecht is uitgegeven?

De heer Van Oort sluit zich aan bij vorige sprekers en heeft daarbij nog de volgende vragen:

- Spreker leest een zekere opbouw in de Jaarrekening 2016 en de Managementletter 2017 naar de Jaarrekening 2017 waarin steeds meer geconstateerd wordt. De Staten staan in relatie tot GS, tot de Rekenkamer, tot de accountant. Hoe kan men met elkaar borgen dat, als er dingen geconstateerd worden waarvan men zou kunnen denken dat er een belletje kan gaan rinkelen om net wat dieper te graven, PS echt een rol kunnen pakken om de dingen waarvan nu geconstateerd wordt dat die verkeerd zijn gegaan, te grijpen? De relatie tussen de accountant en PS zou zo moeten zijn dat PS die vragen kunnen stellen en dat GS daadwerkelijk de actie kunnen ondernemen op het moment dat het begint te ontstaan.
- Waarom is het besluit genomen om geen forensisch onderzoek te verrichten naar het Integris-rapport?

De heer Wijntjes heeft 23 schriftelijke vragen aan de accountant gesteld. Zij heeft geantwoord de vragen liever niet schriftelijk te beantwoorden en zijn vraag is waarom niet. Hij is ook van mening dat als er vragen gesteld worden, alle Statenleden de vragen moeten ontvangen. Spreker heeft ook aan GS schriftelijke vragen gesteld.

- De €12,2 miljoen is voor velen het zwaarste punt in het geheel. Dit bedrag is opgenomen in de activa-administratie Project Uithoflijn. Betekent dit dat er in ieder geval geen fraude is geweest? Want dan was het bedrag niet in het asset verdwenen maar had het op de balans moeten staan en hadden GS aangifte moeten doen. Zo heeft men hier toch helderheid over.
- Spreker zou graag zien dat de context geschetst werd. Hij heeft navraag gedaan en heeft begrepen dat er juridisch gekeken is naar de posten als het gaat om de positie van de projectdirectie Uithoflijn in relatie tot BAM. Misschien is het zo gegaan: men komt tot de conclusie dat men op die manier de onderhandelingen ingaat, partijen komen tot een soort deling waarbij men zich niet meer kan voorstellen wat betrekking heeft op wat en vervolgens spreekt men een eindsom met elkaar af. Misschien is het zo gegaan, maar is dit niet goed geordend en niet goed vastgelegd. Dat is ernstig genoeg, juist in dit soort kwesties mag geen fout zitten. De accountant heeft met iedereen gesproken, de klokkenluider, de voormalig

projectdirecteur Uithoflijn, de nieuwe projectdirecteur. Zij hebben de tegenstrijdige belangen goed kunnen aanhoren. Dat is een goede bron om de waarheid te vinden. Spreker hoort graag wat dit heeft opgeleverd en welke context de accountant aan het gebeuren geeft. Hij heeft het gevoel dat er meer context is dan de droge conclusies in het rapport. Overigens vindt hij het terecht dat het zo opgeschreven is.

- In 2017 had de accountant geïnformeerd moeten worden over het feit dat er een klokkenluider is. Dat is niet gebeurd. Vervolgens is de provincie in dit proces terechtgekomen. Had het veel uitgemaakt als het wel was gebeurd?
- In het rapport staat dat de procedure nog niet helemaal goed is. Men zou verwachten dat het nu wel goed zou zijn. GS beantwoorde hem in reactie op zijn vraag dat de IPO-regeling is aangepast, maar in de contractvoorwaarden van de accountant is toch opgenomen dat de klant dit moet doen? Hij zou dit graag verduidelijkt krijgen.
- Sinds jaar en dag maakt de accountant opmerkingen over de interne beheersorganisatie. Dit zegt natuurlijk iets van de Staten. Hij hoort graag wat hier fout gaat.
- In het rapport staat dat de gronden geactiveerd moeten worden, maar waarom worden gronden waarvan vaststaat dat ze op termijn een waarde van nihil krijgen, natuurgronden bijvoorbeeld, niet op 0 of op 1 gezet?
- In 2014 en 2015 vond er een soort due diligence onderzoek plaats bij de overdracht van BRU naar de provincie Utrecht. Dit is positieve informatie. Als dat die twee jaar gebeurd is, dan is het opmerkelijk dat er in de twee jaar daarna een enorme overschrijding komt. De accountant is hier indertijd bij betrokken geweest, is er toen goed naar de begrotingsprognose gekeken?

De meeste vragen zijn al gesteld. Mevrouw Krijgsman vraagt naar de controle van 2018.

- De controle van 2017 heeft ongeveer anderhalf jaar geduurd. De accountant gaf aan dat sommige dingen ook in 2018 gaan spelen. Heeft de accountant al bepaalde dingen gecontroleerd voor de Jaarrekening 2018 of moet hier nog aan begonnen worden? Kan deze controle in minder tijd gebeuren?

De heer Van Wijk meent dat de meeste vragen gesteld zijn.

- Wat hem verwonderde, is dat er van de €12,2 miljoen wel facturen zijn. De accountant kan de kwaliteit echter niet beoordelen, kan niet aangeven of wat betaald is, heeft opgebracht wat zou moeten. Dat zou door een interne controller al geconstateerd moeten zijn en hij vraagt wat de kwaliteit is van de interne audit. Ze zijn wel afgetekend maar op het verkeerde niveau, maar als er facturen zijn, dan zou er ook een offerte moeten liggen. Heeft de provincie voldoende meegewerkt om aan te tonen dat de afgetekende facturen voor de €12,2 miljoen correct zijn?
- In de Jaarrekening staat dat het financiële systeem niet goed is ingericht. Is er een Rolls Royce geïnstalleerd in de provincie terwijl een Volkswagen voldoende was geweest? Is dit te redden of moet er worden overgegaan tot een passend systeem?
- Wat de activering van de gronden betreft: er gaat dus een ander principe gehanteerd worden. Kan dat jaarlijks wijzigen, is dit een keuze die nu door de accountant gemaakt wordt of is dit een wettelijke bepaling? Het zou kunnen betekenen dat er voor 2019 weer een andere lijn ingezet wordt. De vergelijking is dan niet meer te maken.

De heer De Brey dankt de accountant voor de uitgebreide toelichting en het verzette werk.

- Zij begon met te melden dat de financiën van de provincie op orde zijn. Aan het eind gaf zij aan niet te kunnen zeggen of het goed of fout is gegaan. Maar het is de bedoeling dat de accountant de Staten helpt bij hun controlerende rol, bij het vellen van een oordeel.
- Een belangrijke vraag is of er fraude gepleegd is. Wat de Uithoflijn betreft, zijn er wel degelijk bonnen, facturen en prestaties. Maar de accountant geeft grote onzekerheid aan omdat het proces niet goed is geweest. Is het proces bij alle andere onderdelen van de organisatie, alle andere facturen uit 2017, wel goed geweest? Dat is immers via hetzelfde administratieve systeem verlopen. Is de Uithoflijn naar voren gehaald vanwege de politieke druk?

- De mandateringsregeling zou niet goed zijn verlopen. Uiteindelijk zijn er besluiten door GS genomen en dat is de opperste mandaatgever. Vlakt dat niet veel uit?
- Het redressplan, de organisatorische maatregelen die genomen gaan worden, geeft geen antwoord op de vraag hoe versnelling of verdragingskosten gekwalificeerd moet worden. Hoe kan een uitkomst van een onderhandeling worden gekwalificeerd? Men kijkt nu terug op de Uithoflijn, maar in de toekomst zal er ook een versnellingsplan energietransitie komen. Hoe kunnen de Staten daar de vinger aan de pols houden?
- De weerstandsratio zakt onder de 1,0, naar 0,96. Op de technische vraag aan het college hierover wordt geantwoord dat daar geen maatregelen op genomen worden. Is dit een incidenteel iets of iets waar spreker zich zorgen over moet maken?

Mevrouw Groen dankt de accountant voor de toelichting. Zij heeft een aantal vragen rechtstreeks bij de accountant ingediend. De kwestie is redelijk nieuw voor haar. Zij gaat ervan uit dat de vragen die nog niet beantwoord zijn, nog beantwoord zullen worden.

Zij dankt de commissieleden voor de vele gestelde vragen en stelt in aanvulling hierop de volgende vragen:

- Wat de goedkeuringsmarges betreft: dit is in totaal 4% van de lasten van de Resultatenrekening, 1% voor de fouten en 3% voor de getrouwheid. De Staten hebben die marges in 2017 meegegeven. Zij vraagt de accountant wat de regels binnen de accountancy hiervoor zijn. Zelf weet zij niet waarom zij het prima zou vinden om een bedrag van €25 miljoen door de vingers te zien.
- Er zijn kwalitatieve aspecten meegewogen. Kunnen de Staten kwalitatieve aspecten meegeven aan de accountant om op te oordelen? Kan bijvoorbeeld voor 2018 iets worden gezegd over het proces van VTW's en hoe dit moet worden meegewogen door de accountant om wel of niet tot goedkeuring te komen?
- Hoe kunnen de Staten dit controleren? Het rapport bevat veel elementen die al een aantal jaren door de accountant worden aangegeven. Zij was toen nog geen Statenlid, maar zou het fijn vinden als de Staten in de toekomst daardoor gealarmeerd zouden worden.
- In het rapport wordt gesproken over de €10 miljoen waarvoor wel bonnetjes zijn en prestatieverklaringen zijn afgegeven, maar waar het mandaat technisch niet helemaal klopt. Het gaat om VTW's, daar is een route voor en die is niet goed gevolgd. Begrijpt zij dit goed? Zij sluit aan bij de vraag van de PvdA - gaat dit in 2018 weer vaak gebeuren?

De voorzitter geeft het woord aan de accountant voor de beantwoording van de vragen.

CDA en GroenLinks hebben inderdaad vragen gesteld aan de accountant. Voor een groot deel zijn de vragen zojuist gesteld. De accountant heeft de antwoorden hierop meegenomen, maar er is niet schriftelijk op geantwoord omdat er een accountantsrapport is uitgebracht waarin al veel is opgeschreven en over veel dingen is nagedacht. Een schriftelijke beantwoording van de vragen zou een nieuwe dimensie geven, dan zouden daar weer allerlei vragen over gesteld worden. Daarom gaf de accountant er de voorkeur aan om de vragen in deze vergadering te beantwoorden. Vragen die eruit voort komen, kunnen dan meteen gesteld worden.

De heer Wijntjes merkt op dat hij het logisch had gevonden als de vragen, met het antwoord van de accountant dat de vragen in de vergadering beantwoord zouden worden, rondgestuurd waren aan de Statenleden. De vragen aan GS zijn keurig naar de commissie gegaan. In voorkomende gevallen zou dit gedaan moeten worden. Het is belangrijk om kennis te nemen van elkaars werk.

De voorzitter zegt toe dat hij het punt zal meenemen.

De accountant zegt toe dat de vragen bijna allemaal aan de orde zullen komen.

- Op de vraag **of dit hetzelfde betekent voor 2018** antwoordt zij dat dit niet het geval is. Ten aanzien van de Uithoflijn is het zelfs zo dat zij in de onzekerheden transacties hebben gewogen die zelfs in 2018 effectief zijn geworden en in 2019. In de Jaarrekening van 2018 en 2019 worden

ze qua financiële transactie verwerkt, maar de accountant kan teruggrijpen op het oordeel dat de huidige accountants al gevormd hebben. Zij doelde met name op de begrotingskant, toen zij over 2018 en 2019 sprak. Er heeft een wijziging plaatsgevonden: de reserves, met name de voormalige BRU-reserves waaruit subsidies beschikt werden, stonden voorheen als 'niet uit de balans blijvende verplichting'. Nu zijn die uit de reserve gehaald (wat natuurlijk impact heeft op het weerstandsvermogen) en als verplichting opgevoerd. Ze zijn als lasten en als baten door de Jaarrekening heen gegaan. In de Begroting 2018 zijn de baten en de lasten niet opgenomen en ook niet in de Begroting 2019. De Staten kunnen dat niet meer herstellen voor 2018 maar wel voor 2019. Zij zouden GS moeten verzoeken om uit te rekenen wat dit betekent voor de Begroting 2019, wat de extra lasten gaan worden voor de subsidies die ze gaan beschikken. Daarnaast gaat in 2019 de regelgeving ten aanzien van subsidies veranderen. Subsidies zijn nu op voorzichtigheidsbasis opgenomen, wat wil zeggen dat bij het aangaan van de verplichting de volledige last wordt genomen en de volledige verplichting in de Jaarrekening komt te staan. Met ingang van 2019 (als de wetgever gelijk krijgt, want hier is discussie over) mogen subsidies slechts worden verantwoord op het moment dat de realisatie kan worden vastgesteld. Dat wordt ingewikkeld, want dat betekent dat de provincie voor 2019 aan alle organisaties die subsidie ontvangen de extra eis moet stellen dat zij zich mogelijk eerder moeten verantwoorden. Anders kan de provincie de subsidies niet vaststellen. Dat is wat de accountant bedoelde te zeggen.

- Meerdere fracties stelden de vraag **hoe de Staten dit scherper kunnen bewaken**. Het is belangrijk dat de Staten met het college gaan afspreken dat zij geen informatie meer van de accountant krijgen maar van het college zelf. Het is de afgelopen jaren meermalen gebeurd dat de Staten van de accountant informatie krijgen en dat is dus altijd achteraf. Haar advies is om met de college afspraken te maken over dat de Staten aan de voorkant geïnformeerd worden over die aspecten waarbij het relevant is dat de Staten in hun toezichhoudende rol kunnen meedenken en adviseren en achteraf beter kunnen controleren.

De accountant sprak over de BRU-gelden. Mevrouw Hoek wijst erop dat dit de ongeveer €14 miljoen is die de Staten op verzoek extra beschikbaar hebben gesteld omdat er een tekort was. Er is toen gezegd, omdat het de BRU-gelden waren van de tien gemeenten die dat beschouwden als een soort spaarpot waar van alles mee gedaan kon worden, dat het in fases gerealiseerd zou kunnen worden uit andere potjes. Zij vraagt of de accountant bedoelt dat de ongeveer €14 miljoen op een andere manier terugkomt in de Jaarrekening 2018 en misschien die van 2019. Bestaat het warrige eruit dat de gelden geboekt moeten worden uit al die potjes waarover toezeggingen zijn gedaan naar de gemeenten, die al projecten in gang hadden gezet en afspraken hadden gemaakt?

De accountant zegt dat zij het in algemene zin bedoelt. Dat is meteen een andere les: in het huis heeft de Jaarrekening 2017 veel effecten, met name correctie effecten, die eigenlijk zijn voortgekomen uit besluiten en gedragslijnen uit het verleden. Er zijn afspraken gemaakt in de Staten om bepaalde reserves in stand te houden, om het hek om de BRU te handhaven. De vraag is of dat verstandig is met de wijsheid van nu. Op het moment dat er combinaties plaatsvinden of projecten ingevlochten worden, is het niet verstandig om de verschillende systematieken te handhaven. Dat is wat men in de Jaarrekening terugziet. Het is de transparantie niet ten goede gekomen. Het heeft ook geleid tot een deel van de **bevindingen** die nu zijn opgelost. De bevindingen stapelden zich op. De belangrijkste bevindingen die de accountants steeds gerapporteerd hebben, waren bevindingen die eigenlijk gemeld moesten worden als 'verrassingen achteraf'. Over de verrassingen is met de vorige gedeputeerde gesproken, hiervoor moest ook de daarvóór verantwoordelijke gedeputeerde voor financiën af en toe informatie geven. De gedeputeerde moest met vervelende verrassingen achteraf maar buiten komen. Dat was een beetje de rode lijn in de controle de afgelopen jaren. De verrassingen hebben te maken met een aantal afspraken die hebben toegezien op het handhaven van iets, het niet volledig integreren, het samenvoegen maar niet de gevolgen daarvan uitwerken of gelijk verwerken. Achteraf weet men dan niet precies meer hoe het zat. Het is belangrijk dat, op het moment dat afspraken gemaakt worden, ze aan de voorkant helder moeten zijn, ze een financiële uitwerking moeten krijgen, ze financieel meteen vertaald moeten worden in de

begroting en in de jaarrekening en dat zij niet achteraf gerepareerd hoeven worden. Dit heeft inderdaad te maken met bepaalde reserves.

In de Financiële Audit Commissie zijn hierover opmerkingen gemaakt. De heer Dercksen meent dat de opmerkingen niet de intensiteit hadden die de problematiek zou blootleggen. Daar ligt volgens hem een rol voor EY. De accountant zegt dat er met GS afspraken over het informeren van de Staten moeten worden gemaakt. Volgens de wet moet dit ook, daar wil het wel eens aan schorten. Maar de rol van de accountant is en blijft heel belangrijk. De Staten zouden geholpen moeten worden daar waar het ontspoord. Volgens hem hebben GS niet altijd de intensiteit van de problematiek ervaren. In reactie hierop benadrukt de accountant dat de accountants niet dagelijks in huis zijn en zij zien niet 100%. Zij zien het vanuit de risicobenadering en moeten het doen met signalen, bepaalde expertise of opgedane ervaringen. Het is altijd een wisselwerking met de interne organisatie. Het is niet voor niets dat daarover ook een opmerking gemaakt is.

Als het over de **kwaliteit van de interne organisatie** gaat, is het ook belangrijk dat er kennis en kunde aanwezig is op het gebied van het BBV, op het gebied van het anticiperen, op hoe men met bepaalde zaken vanuit controlestandaarden moet omgaan, over hoe de accountant daarnaar gaat kijken en hoe daarop geanticipeerd kan worden. In samenwerking met de accountant zou men dan goed kunnen komen tot een rapportage aan de Staten.

In de toekomst gaan lokale overheden zich zelfstandig verantwoorden met rechtmatigheidsverantwoordingen. Dit is ingewikkeld en er is veel discussie over.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

- De vraag werd gesteld in hoeverre PS, met het oog op de €12,2 miljoen, de vrijheid hadden om de normen voor de **weging van de accountant voor de Jaarrekening aan te passen**. Ook kwam de vraag of **PS invloed kunnen uitoefenen op wat de accountant als kwalitatieve overwegingen zou kunnen wegen**. In de relatie tussen PS en de accountant is het controleprotocol een belangrijk moment, dit geeft de afspraken weer tussen hen. Dit zou per jaar moeten worden vastgesteld en dat was bij de provincie niet altijd gebruikelijk. Het controleprotocol was vaak het resultaat van wat de afgelopen jaren overeen was gekomen en zat erg op wat de wet bepaalt. In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) staat dat de accountant geacht wordt de controletolerantie te hanteren die Staten of gemeenteraden opleggen. Die mag in ieder geval nooit hoger zijn dan 1% van de lasten inclusief de dotaties aan de reserves voor de fouten en 3% voor de onzekerheden. De twee staan los van elkaar en kunnen niet bij elkaar opgeteld worden. Daarbij is ook bepaald dat er gradaties zijn: wanneer wordt er een goedkeurende verklaring afgegeven, wanneer een beperking, wanneer een oordeelsonthouding. De enige vrijheid die de accountant daarin heeft, is het wegen van de kwalitatieve overwegingen. Die zijn nooit standaard en niet te vergelijken met bijvoorbeeld de gemeente Utrecht. Die zijn bij de provincie heel belangrijk geweest voor het oordeel dat de accountant heeft gegeven. Daarover kunnen de Staten in overleg gaan met de accountant, want de Staten hebben de vrijheid om aan het begin van het controlejaar met de accountant te spreken over het controleprotocol. Het aanpassen van de tolerantiegrenzen naar beneden is niet wenselijk en niet gebruikelijk. Het kan worden gedaan, maar het betekent zo ongeveer dat men met 100% intensiteit de controle gaat uitvoeren. Dat is onbetaalbaar. De accountant is van mening dat er het afgelopen jaar al een onbetaalbare controle is geweest. De Staten moeten met GS afspreken hoe de Staten geïnformeerd gaan worden en hoe GS het financieel beheer gaan verbeteren. Dat zal leiden tot minder werk voor de accountant en meer werk voor de interne accountant en een betere en eerdere verantwoording naar de Staten.
- In reactie op de vraag **hoe in het bedrijfsleven zou zijn geoordeeld over de €12,2 miljoen** benadrukt de accountant dat dit bedrag voor een groot deel, namelijk €9 miljoen, een onderhandelingsresultaat is. De €2,2 miljoen betreft posten die door een proces zijn gelopen. In het bedrijfsleven gaat het anders met onderhandelingen. Daar wordt onderhandeld, daar komen uitkomsten uit, er zijn bepaalde mensen bij betrokken en er worden bepaalde deals gemaakt

omwille van economisch belang of winst. Dat is bij de overheid niet van toepassing. Daarom is het anders gewogen en is er gekeken vanuit het maatschappelijk belang: het is geld dat ook aan iets anders besteed had kunnen worden. Voor alle euro's geldt dat ze goed onderbouwd besteed moeten kunnen worden. Dat is de weging die de accountants eraan gegeven hebben. De vergelijking met het bedrijfsleven is niet gemaakt. Daarom zijn de kwalitatieve wegingen en de vraag tot hoever het te achterhalen is wel erg belangrijk geweest. Als er sprake was van handjeklap, dan moet dat te traceren zijn tot in alle details. Dat heeft ontbroken. Dat is een belangrijk punt waarom de accountant tot de onzekerheid is gekomen. De onzekerheid zag toe op getrouwheid. Getrouwheid heeft te maken met prestatielevering, men betaalt voor iets en dat moet ten dienste van de organisatie komen. De Uithoflijn ligt er en gaat binnenkort rijden, dus het niet zo dat het niet geleverd is. Er waren handtekeningen van de prestatielevering, de accountants konden zien dat er wel degelijk een Uithoflijn is gekomen. De vraag is of het ook voor die euro's is gebeurd. Daar ging het uiteindelijk om, dat hebben de accountants gewogen.

De heer Eggermont vraagt of het voorkomt dat voor deelbegrotingen bij bijvoorbeeld grote projecten extra dingen worden opgenomen in het controleprotocol.

Volgens de accountant is dit niet gebruikelijk. Er kunnen aandachtsgebieden worden benoemd.

Het BADO geeft de goedkeuringstoleranties en die hebben de Staten overgenomen. Mevrouw Groen begrijpt dat de accountant als enige vrijheid het wegen van de kwalitatieve overwegingen heeft, wat maatwerk is. Er kunnen afspraken over gemaakt worden in de controle protocollen en zij vraagt zich af hoe dat kan.

Bij de provincie Utrecht zijn de **kwalitatieve overwegingen** cruciaal geweest voor het eindoordeel van de accountant. Uit het rapport is af te leiden dat binnen de goedkeuringstoleranties is gebleven. Van de totale eenheid aan VTW's waar de procedure perfect voor moeten zijn doorlopen, is dit voor €10 miljoen niet gebeurd. Daar heeft de accountant de kwalitatieve weging op gedaan?

De accountant licht toe dat de €12,2 miljoen toezag op onzekerheden waar de accountants onvoldoende, niet geschikte informatie kregen om de controle te kunnen uitvoeren. Men kan niet laten zien hoe het is afgesproken, wat ervoor is gebeurd en hoe tot de afspraak is gekomen. Daar zat geen kwalitatief aspect aan vast. Aan de rollen van verantwoordelijken zaten wel kwalitatieve aspecten: de toon van de leiding, de houding van de leiding. In het rapport is het onderwerp fraude uitgewerkt en dat is 'management beïnvloeding' genoemd, hoe heeft het management daar een rol in gehad, hoe heeft het management die rol laten zien? Dat waren met name de kwalitatieve overwegingen. De accountants gingen na of zij uiteindelijk toch het gevoel kregen dat zij alles hebben kunnen doen, alles hebben kunnen weten op het moment dat er een handtekening is gezet.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

- De **mandatering** heeft een grote rol gehad in het onderzoek van de Uithoflijn. De VVD vroeg of de Uithoflijn op dezelfde manier als alle andere transacties kan worden gezien. Voor de accountant is het vaststellen van 'hebben de kosten betrekking op deze organisatie en wat is daarvoor geleverd' een heel belangrijk aspect. De provincie is een kostenbestedende organisatie. In het bedrijfsleven kan men zien dat ergens producten voor gekocht zijn. Bij de provincie is dat geld aan allerlei zaken besteed. Accountants moeten vooral de **prestatielevering** vaststellen om er zo achter te kunnen komen of dat aan de goede dingen en werkelijk aan die dingen is uitgegeven. Prestatielevering is niet enkel een document met een handtekening erop, maar vaak moesten de accountants het daarmee doen. Daarmee kon de accountant niet nagaan wat er werkelijk voor geleverd was.

De heer De Droog vraagt aan welke andere zaken de overheid geld kan uitgeven in vergelijking met het bedrijfsleven.

De accountant licht toe dat sommige producten beter op waarde geschat kunnen worden dan andere. De accountants waren bezig met de vraag wat de waarde van de Uithoflijn was, wat ervoor

betaald is en of het dit bedrag waard was. Dit was een uniek product en dan moet men terug naar de afspraken die daarover zijn gemaakt.

- Er werd ook een paar keer gevraagd of er **contracten** zijn. Die waren er, maar de accountants zijn teruggegaan naar de basis van de contracten: hoe zijn ze tot stand gekomen, wie zijn erbij betrokken geweest, zijn er kostenanalyses voor gemaakt, zijn er juristen bij betrokken geweest?
- Al die ingrediënten zijn meegewogen en dan komt men bij de **mandatering**. Er is dus met name gekeken naar de mandatering in het proces van de totstandkoming van de afspraken. Er waren duidelijke rollen afgesproken, van de directieraad, van de stuurgroep, de directeur van de gemeente, de wethouder, de gedeputeerde, de provinciedirecteur. Die mandaten zijn allemaal tegen het licht gehouden. Daar waar de mandaten afweken van de regels die overeengekomen waren, hebben de accountants mede hun onzekerheden aan gekoppeld. Zij hadden dan niet de informatie, niet de feiten en konden niet zien of de juiste mensen ernaar gekeken hadden.

Voor de heer Dercksen is het van essentieel belang om te weten waar en wanneer die regels overtreden zijn. Hoe was de **financiële huishouding** van de projectorganisatie voordat de twee heren ontslagen werden, was het toen wel op orde? Spreker wil graag weten op welk niveau de mandaten overtreden zijn.

De accountant stelt dat er een verschil was in de waargenomen feiten tot en met 2016 en daarna. De accountants hebben zich niet voor niets gefocust op alle feiten vanaf december 2016 tot en met 2019.

De heer Dercksen vraagt of dit het antwoord is op zijn vraag op welke niveau de problemen zich hebben afgespeeld qua mandatering.

De accountant deelt mee dat er geen fouten zijn geconstateerd ten aanzien van de betalingen. Het betaalproces is bij de provincie ingeregeld en daarvan kan niet worden afgeweken. Dat is vastgesteld. Het gaat hier over de totstandkoming van de afspraken. Als de afspraken eenmaal gemaakt zijn, dan wordt wel betaald. Op het gebied van de afspraken is niet in alle gevallen de stuurgroep betrokken geweest ofwel ondertekend door de gedeputeerde. Datzelfde geldt voor de rol van de mensen binnen het Provinciehuis, onder andere de rol van de algemeen directeur en van de gemeente. Daar zit het op de mandatering van wie heeft het precies heeft afgedaan, wat had op dat bedrag moeten en is het door de juiste lijnen gelopen. Daarbij is ook nagegaan of het in de juiste volgorde is gebeurd. Het kan ook achteraf, maar dan is het leed al geschied. Dan wordt het achteraf alsnog door een directieraad gehaald. Dan staat die mandatering op de lijst, maar als het tevoren was gebeurd, was er misschien een ander besluit uit gekomen. Dat is bij de overwegingen van de accountants betrokken.

De heer Wijntjes vraagt of een handtekening achteraf niet altijd valsheid in geschrifte is.

De accountant laat weten dat dit niet zo hoeft te zijn. In een proces is soms wel degelijk betrokkenheid van een aantal personen geweest. Het gaat over interne regels, over het kunnen volgen van wie betrokken hadden moeten zijn en of zij betrokken waren.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

Ten aanzien van de **vordering van €4,1 miljoen** werd gevraagd hoe dit met andere posten zit. Dit was eenvoudiger vast te stellen. Als er een vordering is die na een jaar niet binnenkomt en na twee jaar niet en na drie jaar niet, dan is die vordering op enig moment oninbaar. Dat betekent dat hij uit de administratie moet. Het is natuurlijk kwalijk dat er niet achteraan gegaan is, daarover wordt eerst het gesprek gevoerd. Maar uiteindelijk kan men het duidelijk vaststellen. Dat is het verschil met de andere posten en dat is waarom tot een duidelijke conclusie kon worden gekomen.

De heer Dercksen stelde de vraag over een vordering die in 2015 niet geïnd is en die boven tafel kwam. Is er in die vier jaar geen poging gedaan om dit te innen? Het is een significant bedrag en dan komt de vraag boven waar dit over ging.

De accountant antwoordt dat er wel werk voor gedaan is, maar dat dit niet heeft geleid tot een bevredigend resultaat. Op een gegeven moment houdt dit op. In 2017 hebben de accountants gezegd dat het afgeboekt gaat worden.

De heer Dercksen zal hier verder schriftelijk vragen over stellen.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

- Op de vraag wat de accountants van het **Procab-rapport** vinden, antwoordt zij dat hier kennis van genomen is. Hier is specifieke expertise bij betrokken. Dit is niet gezien als een accountantsrapport, EY heeft gehandeld vanuit de controlestandaarden. Dit houdt in dat er toch bepaalde eisen aan controle informatie worden gesteld, EY wilde bepaalde zekerheden zien. Dat is een ander, meer diepgaand niveau dan door het externe bureau is gebeurd. Vandaar dat zij tot andere conclusies komen ten aanzien van de processen. Als EY het heeft over opzet en werking van een proces, dan gaat EY over het algemeen iets anders tewerk.
- Het **redressplan** wordt uitgevoerd onder regie van de provinciesecretaris. EY heeft geconstateerd dat hier de urgentie goed gevoeld wordt in het Provinciehuis.
- Zij weet niet of zij antwoord kan geven op de vraag of er **verschil is tussen het huidige en het vorige college**. Bij de afwikkeling van de controle had EY te maken met het huidige college. De bevindingen werden goed erkend. Het college was er niet altijd zelf bij betrokken geweest, maar heeft wel alle bevindingen opgepakt en heeft de organisatie voortvarend aangestuurd op het corrigeren. Dit was van belang. EY is tevreden over de laatste stappen die in het proces gezet zijn.
- Er is gevraagd of de **organisatie bij machte is om de verbeteringen door te voeren**. De bevindingen van EY hebben tot in 2019 voortgeduurd, ook in het controleproces dat in 2019 nog zijn beslag had. Dit betrof weliswaar 2017, dus dan kan men zeggen het niet precies meer te weten. Voor de kwaliteit is het belangrijk dat de historische kennis echt beter in de boeken komt te staan, dit kan dan zo nodig achterhaald worden.
- EY heeft er vertrouwen in dat het **redressplan** gaat werken, dit was ook van belang bij de kwalitatieve overwegingen.
- Bij de vraag over hoe de **organisatie omgaat met de mandaatregelingen** spelen ook cultuuraspecten. Er is geconstateerd dat niet altijd de juiste mandaten zijn gehanteerd. Soms zijn op het juiste niveau weer wel de mandaten aan de orde geweest. Maar als men dan naar de inhoud gaat kijken, hier is met het huidige college over gesproken, dan had daar misschien iets anders in gehandeld moeten worden. Het gaat dus niet zozeer om de vraag of de mandaatregeling is toegepast. Vandaar de opmerking over governance: rollen, taken, verantwoordelijkheden en verantwoordelijkheden nemen ziet EY meer als een belangrijk aspect dan in de praktijk af en toe gebeurd is. Dat is waarom daar een bevinding aan gekoppeld is.
- In 2017 is de kostenexpert betrokken. EY heeft in het rapport opgemerkt dat dit wel een ad hoc karakter had.
- EY heeft alle betrokken gesproken. In het kader van de Uithoflijn is eigenlijk met iedereen gesproken die daar een rol in heeft gehad. Niet iedereen: de voormalige gedeputeerde en de voormalige provinciedirecteur waren er niet meer. Als de **klokkenluidersmelding** eerder aan de orde geweest, dan had EY hen wel kunnen spreken. Hun rollen zijn via de zijkant beoordeeld. Er is met alle partijen gesproken en alle afwegingen zijn naast elkaar gelegd. De een dacht dat hij altijd betrokken was, EY wist dat dit niet altijd het geval was. Zo werd de kostenexpert wel met grote regelmaat betrokken, maar zeker niet in alle gevallen. Dat is niet een eis die werd gesteld. EY heeft alleen willen zien dat er goede onderbouwingen waren, dat er kritische vragen werden gesteld en dat als de aannemer bepaalde bedragen voorstelt, de organisatie daar een tegenbod en beoordeling van doet. Vandaar de opmerking dat het meer ad hoc is gebeurd.
- De opmerkingen over **governance** hadden betrekking op de werkvloer, tot en met het hoogste bestuursniveau.

Naast dat de kostenexpert ad hoc ingeschakeld werd, heeft de heer Hazeleger de indruk dat er een advies van een kostenexpert lag en dat iemand zei 'er misschien toch wat anders mee te doen'. Hoe reflecteert de accountant daarop?

De accountant bevestigt dit. Dit punt zat met name in de weging. Het maakt ook deel uit van de bevindingen: er is beoordeeld, er werd toegezien op het traject van de afwikkeling van de claim, waar een discrepantie zat tussen de waarde die eraan werd toegekend door de eigen organisatie - bijvoorbeeld de kostenexpert. De goede opvolging daarvan is niet getraceerd, het is mogelijk terzijde gelegd.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

De **effecten voor de aanpassingen in de begroting** hebben onder andere betrekking op het opvoeren van subsidieverplichtingen en mogelijke grondaankopen, grondverkoop die geactiveerd gaan worden. De handelwijze wordt anders.

De opmerkingen over 2018 en 2019 hebben met name betrekking op dat aspect van de begroting. De accountant ziet geen nieuwe onzekerheden aankomen. Als het college deze trend voortzet en de Jaarrekening 2018 conform die van 2017 opstelt, dan zou het een schone jaarrekening moeten kunnen leveren. Als GS met de Staten in gesprek gaan over de begroting en de Staten de begrotingsaanpassingen autoriseren, zijn er ook geen begrotingsonrechtmatigheden.

De heer Wijntjes trekt de conclusie dat de onzekerheid van de €12 miljoen wordt verantwoord in de post Uithoflijn.

Dat is niet het geval. De accountant legt uit dat de €12,2 miljoen in het rapport uit twee bedragen bestaat, €5,1 miljoen is opgenomen als 'niet uit de balans blijvende verplichting' en de rest zit wel in de Jaarrekening. De €5,1 ziet toe op de post van €4,1 miljoen en die €1 miljoen van DEOVT. Die zijn in 2018 tot afwikkeling van besluitvorming gekomen. Die posten zijn betaald in 2018 en 2019. Dat betekent dat ze in de Jaarrekening 2018 verwerkt gaan worden. Dan worden ze geactiveerd.

De heer Wijntjes vroeg er eerder naar: als de bedragen fout waren of niet uitgegeven hadden mogen worden en EY er hard over had kunnen oordelen dat er fraude aan de orde was geweest, dan had EY niet kunnen accepteren dat ze geactiveerd waren.

De heer Wijntjes is van mening dat de posten een luchtje blijven houden van de opmerking van de accountant in 2017. Telt dat luchtje mee in de jaren erna?

De accountant stelt dat dit nu helemaal klaar is. Onzekerheden kunnen maar een keer gewogen worden tenzij er andere feiten zouden blijken. Daar gaat EY niet vanuit omdat er geen aanleiding voor is. Dat betekent dat ze daarmee zijn afgewikkeld, ook voor de Jaarrekening 2018.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

- De **claim en de boeteafwikkeling** hebben hun grondslag gehad in het verleden want die hadden betrekking op 2017: het traject van de boete zat aan SABUTO gekoppeld, de claim zat aan het spoorgeschied gekoppeld en dateerde al uit 2015. De afwikkeling heeft in 2019 plaatsgevonden. Omdat er een relatie met het verleden was, heeft EY het college verzocht om dit in de Jaarrekening 2017 te verwerken. De posten zijn dus opgenomen in de Jaarrekening 2017 op de Balans.
- Er werd gevraagd waarom EY geen forensisch onderzoek heeft uitgevoerd naar aanleiding van het **Integis rapport**. Integis heeft een forensisch onderzoek uitgevoerd. Dat was een heel specifiek onderzoek met alle ingrediënten die daarbij hoorden. EY heeft de uitkomsten van Integis overgenomen en is daarmee verder gegaan. De Staten hebben indertijd ook inzage in het rapport van Integis gehad. De huidige Statenleden hebben allemaal de openbare samenvatting kunnen lezen. Het accountantsrapport begint daar ook mee. Er blijft een aantal onzekerheden, met name op het traject met BAM. EY is daarmee verder gegaan, uitsluitend vanuit het perspectief om te komen tot zekerheid voor de Jaarrekening. De feiten waren de feiten, er was belangenverstrengeling en daarmee is EY verder gegaan.

- Er is **juridisch naar alle posten gekeken**. Het ging voor een groot deel over onderhandelingsposten, dat was de **€9 miljoen** waar de accountant over sprak. EY is van mening dat er goede onderbouwingen moeten zijn.
- De organisatie heeft een aanpassing gedaan in de **klokkenluidersregeling**. Daarbij is gebruik gemaakt van het IPO. EY constateerde dat in de klokkenluidersregeling van het Provinciehuis een discrepantie zat op een aspect, namelijk de vraag wanneer de accountant ingeschakeld moet worden. Dat was niet in het hele stuk goed uitgewerkt. EY stelde voor om dat consistent te maken. De accountant heeft niet vastgesteld dat dit is gebeurd, zij gaat ervan uit dat de organisatie dit doet. Te allen tijde moet de accountant geïnformeerd worden.

De heer Wijntjes vraagt of dit punt niet standaard wordt benoemd in de voorwaarden van EY. De accountant bevestigt dat het standaard uitgebreid in de opdrachtbrief zit.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

- Het CDA stelde schriftelijk een vraag over **de bevindingen over de AO/IC**. De accountant is sinds 2015 betrokken. De algemeen lijn is dat er veel verrassingen achteraf zijn. Daar is veel met de organisatie en Staten over gesproken. Ieder jaar is uitgesproken dat de verrassingen zouden moeten stoppen. Hopelijk is dit na de Jaarrekening 2017 het geval.
- Op grond van het BBV moet er activering plaatsvinden van natuurgronden, maar natuurlijk niet tegen iedere prijs. Dat gebeurt tegen verkrijgingsprijs of, als men het om niet krijgt, de waarde moet bepaald worden. Als het minder gaat opleveren, dan moeten die lagere waarden opgenomen worden. Dat is gebeurd.
- Bij de **invlechting van de BRU** is er een due diligence onderzoek geweest. De accountant was daar niet bij betrokken. Het CDA vraagt hoe dit is behandeld. De invlechting van de BRU is in het kader van de accountantscontrole beoordeeld. Het was niet een zwaar due diligence onderzoek, het was meer een risicoanalyse. Als dit wordt vertaald naar de onzekerheden die nu gerapporteerd worden, dan zit daar wel een verschil in. Die onzekerheden zijn alle ontstaan na december 2016 en zaten dus niet in de analyse van destijds.
- Zij kan geen antwoord geven op de vraag wat de **impact is op de controle van de Jaarrekening 2018**. De accountant zal die zelf niet meer doen.
- FvD vraagt hoe het precies zit met de **€12,2 miljoen**, er zijn immers wel bonnen en facturen. Er waren inderdaad bonnen en facturen en er waren handtekeningen voor de prestatielevering. Maar het gaat erom of hard kan worden vastgesteld dat de prestatielevering voor dat specifieke deel ten aanzien van de omvang van die vertraging is afgekocht, dat dit te toetsen is. Daarom is EY teruggedaan naar het VTW-managementproces. Daarover sprak zij zojuist al. Op de vraag in hoeverre dat bij **interne audits** aan de orde is geweest, antwoordt zij dat daarop in de organisatie niet specifiek interne audits zijn belegd.
- Er zijn vragen gesteld over **centrale en decentrale organisatie**. Centrale vormgeving in de organisatie of decentrale vormgeving is een belangrijk aspect. Het projectbureau Uithoflijn had een soort decentrale rol, een bedrijf in het bedrijf. Dat laat onverlet dat vanuit de centrale control alle deuren geopend moeten kunnen worden. Dat was niet altijd aan de orde. Op het moment dat men decentraal vormgeeft, moeten daar ander eisen aan gesteld worden.

De heer De Droog constateert dat er een onzekerheid is ontstaan omdat er in het proces uiteindelijk niet de juiste mandatering is gevolgd. Men veronderstelt dat een waardering tot stand komt vanuit een bepaald proces. Dat proces is niet op de juiste wijze gevolgd. Met andere woorden: het hoeft niet te betekenen dat €12,2 miljoen over de balk is gesmeten, het zou ook kunnen betekenen dat het een waardering van €20 miljoen had kunnen zijn.

De accountant bevestigt dit. EY heeft onvoldoende kunnen vaststellen en controleren wat het waard was. Het betrof hier de prijs van een levering.

De heer De Droog benadrukt dat het onzekerheid is in accountantstermen. Daarom is het van belang om dit goed te vatten.

Onzekerheden wegen uiteindelijk voor 3% mee, minder hard dan fouten. De accountant licht toe dat een accountant eigenlijk niet kan afwikkelen op onzekerheden. Er is alles aan gedaan wat mogelijk was om die informatie te krijgen, door alle gesprekken, door nog meer op te halen, door alles met elkaar af te wegen. Uiteindelijk werd geëindigd met een tekortkoming in de afwikkeling en de uitvoering van de controle. Daar is de onzekerheid aan ontleend.

Mevrouw d'Hondt memoreert dat er veel nare dingen in de pers zijn geschreven. Waar het volgens haar om draait met de €12 miljoen is het verschil tussen onzekerheden en fraude. Wat is het verschil? De bonnetjes zijn er, daar ligt het niet aan. Maar in het boek over de vastgoedfraude waren ook bonnen en daar was toch sprake van **fraude**. Zij vraagt of de accountant aan gewone mensen die niet veel met financiën te maken hebben kan uitleggen waarom zij zeker weet dat fraude kan worden uitgesloten terwijl zij toch €12,2 miljoen aan onzekerheden heeft.

De accountant licht toe dat men ten aanzien van fraude zou zeggen: er is niets geleverd en er is gewoon betaald. Dan is er ergens een deal gemaakt en onbekend is waarvoor. Dat is niet aan de orde. EY heeft wel geconstateerd dat er documenten zijn waaruit blijkt dat te traceren is wat het had moeten kosten. Maar niet voor de volle 100%. EY is geen deskundige van kosten, zeker niet op het gebied van infrastructurele projecten. Daarom is met alle betrokkenen gesproken. Als persoon kon de accountant het volgen, maar als accountant moet zij het kunnen terughalen en kunnen uitleggen waarom het goed of fout was. Dat kon zij niet.

De heer Janssen zou het graag nog wat concreter hebben. Hij begrijpt uit het verhaal dat het op twee punten hangt: stel dat wel de juiste mensen aan tafel hadden gezeten en stel dat de kostendeskundige gevolgd was. Betekent het dat op de juiste momenten **niet de juiste mensen aan tafel** hebben gezeten? Ook is er een advies geweest van een **kostendeskundige** waarbij de accountant aangeeft dat het zonder voldoende onderbouwing niet is opgevolgd.

De accountant licht toe dat er andere getallen/waarden voorkwamen in de adviezen en de beschikbare documenten. De verschillen tussen de waarden in de definitieve documenten weken af van de documenten die in het proces aan de orde zijn geweest. Dan is het de vraag hoe die gaten zijn ontstaan en hoe die beslecht kunnen worden. Het bleef uiteindelijk hangen op een hoog niveau. Dit gegeven trekt de aandacht van de heer Dercksen. De provincie heeft 100 betaald, maar er kan niet vastgesteld worden dat er 100 geleverd is, misschien kan dit maar van 50 worden vastgesteld. Hij zit niet op het spoor van fraude. Maar hoe kan de accountant dan zeggen dat de 50, waarvan het rapport zegt dat het onzeker is, rechtmatig is, geen fraude is? Hoe kan de accountant dat uitsluiten? De accountant antwoordt dat er geen constatering is dat er helemaal niets is. Er is met veel expertise naar gekeken en er is met alle mogelijke betrokkenen gesproken. Alle zaken en alle betrouwbaarheid van de verkregen informatie is tegen het licht gehouden. De onbetrouwbare informatie is gewogen. Er was informatie, maar die was onvoldoende.

Mevrouw Groen begreep iets anders uit de woorden van de accountant, namelijk dat op het bonnetje staat dat er iets wordt afgesproken voor 100 en er is iets geleverd, er is 100 betaald en er is 100 afgetekend op de prestatieverklaring. Maar men heeft geen idee of het 100 waard is, want het is te ingewikkeld en uniek om te zien of dat het was. Daarom is EY gaan kijken hoe de afspraken tot stand zijn gekomen om bij de 100 te komen. Als de juiste mensen de afspraak hadden gemaakt over de 100, dan was het in orde geweest als de afspraken navolgbaar waren geweest om bij die 100 te komen. Als de kostenexpert had gezegd 120 en de provincie en BAM dat 100 goed is. Of als de kostenexpert zegt 80 en de provincie zegt 100 want er is een goede reden. Dan was het allemaal in orde geweest. Zij vraagt of zij het zo goed begrijpt.

De accountant stelt dat zij dit goed begrijpt mits het proces navolgbaar was.

De heer Dercksen meent dat, als de accountant het proces niet volledig kan duiden, zij niet kan uitsluiten dat het fraude is. Er is voor €3,5 miljoen aan versnellingsmaatregelen genomen terwijl niemand weet wat er versneld is.

De accountant memoreert dat in het rapport een aantal woorden is gewijd aan de onzekerheid. Het is goed om heel feitelijk die woorden te volgen. Daar staat niets over fraude in. Zo is dit afgeconcludeerd. EY trekt er geen conclusie over.

De heer Dercksen vindt dit een heldere eindconstatering, de accountant trekt geen conclusie. Mevrouw Demir wijst erop dat het woord **belangenverstremgeling** is gevallen en vraagt of dat hiermee te maken heeft.

De accountant benadrukt dat in het rapport duidelijk is opgeschreven hoe de klokkenluidersmelding is vertaald naar de Jaarrekening. Hij is vertaald naar onzekerheden voor de Jaarrekening. Dit is de paragraaf over fraude. Daar is uitgewerkt hoe EY dit ziet in termen van risico's en wat de onzekerheden zijn voor de Jaarrekening. Zo moeten de Staten dit bekijken.

Uit het Integris rapport kwam de conclusie van belangenverstremgeling, die is letterlijk overgenomen en van daar is EY verdergegaan door een vertaling te maken naar onzekerheden voor de Jaarrekening.

Integris had als tekst 'schijn van belangenverstremgeling' en de heer Dercksen constateert dat de accountant zojuist het woord 'schijn' weg liet. Hij vraagt haar hierover helderheid te geven.

De accountant bevestigt dat Integris het 'schijn van belangenverstremgeling' noemt, EY heeft het genoemd 'belangenverstremgeling' want er was sprake van aandelenbezit en er was sprake van een relatie in een vennootschap. Dat is aanleiding geweest om de mazen in het net te verdichten.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

- Wat het **financieel systeem** betreft: de provincie heeft een SAP-systeem en er zijn veel bedrijven die dit hebben. Het is wel belangrijk dat mensen die ermee werken alle ins en outs kennen. De kennis is heel beperkt aanwezig. Daar is zeker wel wat te redden.
- Het is niet zo dat je ieder jaar de **gronden** op een andere manier kunt **activeren**. Het BBV stelt hier bepaald eisen aan. Dat geldt voor de totale Jaarrekening: bepaalde dingen moeten consistent gedaan worden zoals het moet.

De heer De Brey brengt naar voren dat de mandateringsregeling kennelijk niet goed is gegaan op het punt dat deze middag is besproken. Hij vraagt of dit wel goed loopt bij alle **andere programma's in de administratie** van de provincie.

De accountant antwoordt dat de opmerking over governance breder gelezen moet worden. Het kan inhouden dat de mandateringsregeling niet wordt nageleefd zoals hij is bedoeld. Maar het kan ook inhouden dat hij wel degelijk wordt nageleefd maar inhoudelijk niet goed. De overige posten zijn eenvoudiger te controleren en EY heeft daar iedere keer de uitvoering van de controle volledig op kunnen uitvoeren.

De accountant vervolgt de beantwoording van de vragen.

- Zij meent dat de **weerstandratio** niet iets is waarover de Staten zich zorgen moeten maken. Hij verandert wel omdat er aan de reserves gesleuteld wordt en bepaalde posten nu via lasten impact hebben het vermogen van de provincie. Het is goed om in dat perspectief naar de Begroting 2019 te kijken.

De voorzitter deelt mee dat er woensdag 11 september een FAC-vergadering is. Het is de bedoeling dat dan informatie meegegeven wordt over het proces rond de Jaarrekening 2018.

De heer De Brey herinnert aan zijn vraag over **moeilijk te kwantificeren zaken** zoals het versnellen van een project. In dit geval is het de Uithoflijn maar het kan ook de energietransitie zijn. Hoe kwantificeert men onderhandelingen over bijvoorbeeld grondaankopen? Dit gaat in de toekomst gebeuren. Hierover moeten afspraken met GS worden gemaakt. Welke handreiking doet de accountant aan de Staten?

De accountant meent dat deze opmerking toeziet op de algemene constatering dat verrassingen achteraf voorkomen moeten worden door het aan de voorkant heel goed in te kaderen en door te

weten hoe men het gaat beheersen. Grote projecten: ja. Maar hoe gaat men ze precies beheersen, wie worden er op gezet, hoe geeft men ze voldoende aandacht, hoe wordt terug gerapporteerd? Dat is onderdeel van het **redressplan**. Het CDA vroeg hier ook naar. Het is aan de organisatie om dat redressplan verder vorm te geven. Daarin moeten de kritische processen worden onderkend en op die kritische processen moet extra effort worden gezet op het gebied van financieel beheer, op het gebied van 'voldoet het aan het BBV', op controle aspecten. De FAC is een belangrijk orgaan en zou die controlerende adviesrol moeten pakken.

De voorzitter stelt de commissieleden in de gelegenheid om vervolgvragen te stellen.

De heer Dercksen vraagt in hoeverre richting **BAM** verhaal gehaald kan worden, gelet op de onzekerheden die naar voren zijn gekomen. Als de organisatie niet kan aantonen dat alles is uitgevoerd, dan kan BAM dat waarschijnlijk ook niet.

De **gemeente Utrecht** zat ook in de organisatie van de Uithoflijn. Het kan niet zo zijn dat de gemeente naar de provincie wijst en de handen aftrekt van de €12,2 miljoen.

De accountant antwoordt dat met BAM afspraken zijn gemaakt en BAM heeft conform de afspraken facturen gestuurd.

De gemeente betaalt voor ongeveer 26% mee in alle posten. Hieraan ligt een samenwerkingsafpraak ten grondslag. Er is gezamenlijke betrokkenheid, een gezamenlijke stuurgroep en gezamenlijke directieraad. De provincie heeft natuurlijk de belangrijkste rol gehad, maar in feite waren er heel veel betrokkenen.

De heer Hazeleger meent dat het huidige college nog te nieuw is om er een oordeel over te kunnen vellen, maar de accountant zei ervan overtuigd te zijn dat het besef van urgentie en de ernst van de situatie aanwezig is in de organisatie. Hij citeert: 'Voor ons college is het belangrijk dat Integris concludeerde dat er *geen aanwijzingen zijn van onregelmatigheden* in de betalingen aan BAM.' De accountant spreekt over belangenverstrengeling, het niet gestructureerd volgen van de geldende mandaatregeling, grote betrokkenheid van de provinciedirecteur, ad hoc inzet van kosten en expertise, geen vastlegging van overwegingen om uitkomsten van deze toets over te nemen of te negeren. Dit is wat anders dan het hebben van *geen aanwijzingen van onregelmatigheden*. Het rapport van de kostenexpert is in een bureaula gelegd. Dit voorbeeld wordt door het college aangehaald als een voorbeeld van hoe goed de organisatie op weg is en steeds meer bezig is om met kostenexperts te werken. Is dit het **besef van de ernst van de situatie en van urgentie** dat nodig is? Of moet gezegd worden dat dit helemaal mis gegaan is en dat er flinke veranderingen moeten komen?

Met het oog op dit alles hoort spreker graag hoe de accountant het besef van urgentie weegt.

In een bijzin sprak de accountant ongeveer de volgende zin uit: 'Je mag hopen dat in een **organisatie kennis en kunde aanwezig** is als het gaat over BBV en enkel andere begrippen. Zei de accountant eigenlijk dat dit er nu niet of onvoldoende is?

Tot slot is de conclusie van de heer Hazeleger dat de accountant op basis van dit alles geen conclusie wil trekken over het woord **fraude**.

In reactie op de laatste opmerking antwoordt de accountant dat in de controleverklaring conclusies zijn getrokken en zijn verwoord in heel specifieke bewoordingen. Daar is goed over nagedacht. Zij wil het hierbij laten. Er zijn onzekerheden, EY heeft niet kunnen vaststellen dat het fraude is. Met alles wat EY heeft kunnen zien van wat er tussen provincie en betrokken aannemer is gebeurd, is EY tot die conclusie gekomen. Daar gaat het oordeel van de accountant over, dat raakt de Jaarrekening. En niet over wat daarbuiten is gebeurd of wat er omheen is gebeurd.

Op pagina 10 is aangegeven dat verbetering noodzakelijk is ten aanzien van het financieel afsluitproces. Daar worden inderdaad BBV, controlestandaarden, interne accountant, de rol van een controller, de samenwerking met een projectleider en met directieleden genoemd. Het is van belang dat in het Provinciehuis een soort van regie, tegenspraak wordt georganiseerd door deskundigen die kennis hebben. Er staat geschreven dat dit niet altijd aanwezig was. Dat gold voor het financieel

systeem. In feite zou men altijd moeten anticiperen op wetgeving, op hoe iets achteraf verantwoord moet worden. Dat zou in processen uitgewerkt moeten worden. Dat is niet altijd aan de orde geweest. Dat heeft enerzijds met kennis en anderzijds met wat men moet doen te maken.

Het college heeft een serie maatregelen afgekondigd. De heer Hazeleger vraagt of dit afdoende is of dat er weer een tip naar PS zal komen om flink achter GS aan te gaan.

Tot en met de laatste dag heeft EY contact gehad met het college over wat er nodig was. Ook in de slotafwikkeling is veelvuldig overleg geweest. Er is gezamenlijk de conclusie getrokken dat dit nu niet altijd aanwezig is, maar dat het dringend noodzakelijk is dat daar verandering in komt. In die zin kan de accountant alleen reflecteren op de afwikkeling, het huidige college, de huidige betrokkenen met wie zij dat concludeert of waarover zij dat heeft geconcludeerd. Zij heeft vastgesteld dat daar de urgentie echt gevoeld wordt.

De accountant gaf aan over de interne beheersorganisatie dat processen niet goed gevolgd werden in het Provinciehuis en dat het er **anders uitziet voor 2017 dan na 2017**. Dat is een vrij cruciaal punt. Mevrouw Groen vraagt wat er anders is geweest.

De accountant licht toe dat dit gaat over de inhoud van de processen, de rollen, taken en, verantwoordelijkheden van iedereen die daarbij betrokken was. Het is het totale proces. Dit heeft te maken met wat er in december 2016 heeft plaatsgevonden, er was een wisseling van de wacht ten aanzien van het projectbureau Uithoflijn.

De voorzitter dankt de accountant voor al het verrichte werk en haar uitgebreide toelichting.

De voorzitter sluit de bespreking van het agendapunt af.

4. Technische vragen aan de ambtelijke ondersteuning

Hier wordt geen gebruik van gemaakt.

5. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering.